

Релігія і мистецтво

Релігія – феномен духовного життя людства. Вона – світоглядна основа людини, що регламентує її повсякденну поведінку, надає їй можливості спілкування з надприродними силами шляхом відправлення певних обрядів.

Це зумовило вивчення релігії багатьма науками: філософією, теологією, релігієзнавством, культурологією, соціологією, психологією, історією та іншими.

Проблема співвідношення культури і релігії завжди викликала велику зацікавленість серед вчених різних наукових шкіл і світоглядних орієнтацій. Цю проблему висвітлювали: П. Флоренський, М.Бердяєв, Б.Рибаков, Е. Тайлор, Д.Фрезер та ін.

Єдиної думки щодо співвідношення культури і релігії у вчених не існує. Одна з культурологічних концепцій — богословська, або релігійна; майже всі її представники виходять з того, що релігія є основою культури.

Джерела релігії лежать у людській практиці, яка виражає залежність людини від оточуючого світу; саме тоді у неї виникає бажання звернутися по допомогу до інших, могутніших, ніж вона сама, сил. Однією з ранніх форм релігії був фетишизм (від фр. — ідол, талісман), який виявлявся в пошануванні матеріальних предметів, наділених, на думку давніх людей, таємничими властивостями. Серед інших ранніх форм релігії існували анімізм (від лат. — душа), тобто віра в існування душі, і тотемізм (від слова "ототем", що означає "його рід") — фатальна віра в надприродний зв'язок між людськими родами і тваринами. Вони були типовими для первіснообщинного ладу і входили до складу тієї культури, яка відповідала даній стадії розвитку.

Народно-національні релігії являють собою специфічні системи релігійної культури, яким властива детальна ритуалізація повсякденної людської поведінки (споживання їжі, дотримання гігієнічних правил), специфічна обрядовість, сувора система релігійних правил і заборон, моральних норм і ціннісних орієнтацій, вироблених суспільством.

Маючи функціональний характер, багато релігійних пам'яток одночасно є видатними досягненнями світової культури. В їх створенні брали участь геніальні архітектори, художники, майстри фрескового живопису, іконописці, композитори. Тим самим релігія здійснила великий вплив на розвиток усіх видів мистецтва, а відповідно — культури взагалі.

В Біблії є багато сюжетів, що стали популярними у світовій літературі, образотворчому мистецтві. Пригадаймо знамениті твори діячів Відродження: Рафаеля, Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, Рембрандта, Веласкеса, Мурільйо, Боттічеллі, Тіціана, Тінторетто, Веронезе, Дюрера. Звернімось і до знаменитої серії малюнків Т.Шевченка “Притча про блудного сина”, картини “Явлення Христа народу” С.Іванова. Послухаймо музику на церковні псалми Д.Бортнянського, П.Чайковського чи Д.Верді . Подумаймо, чому український Сократ, Григорій Сковорода назвав Біблію своєю “возлюбленою невъстою”, підкресливши, що саме в духовному “шлюбі” з Книгою книг і народилися найкращі його твори. Можливо, розгадка притягальної сили Святого Письма криється й у словах Григорія Сковороди про те, що Біблія сильна не так історіями, в ній розказаними, як духовним змістом, що ті історії наповнює. Як тут не згадати даних Богом народеві на горі Сінай заповідей: “Шануй батька свого і матір свою — довго житимеш на землі”, “Не вбивай!”, “Не кради!”, “Не свідчи неправдиво проти ближнього свого!” та ін.

Від найдавніших часів мистецтво, живопис, скульптура, графіка, література черпають із Святого Письма теми, сюжети, мотиви, образи, переробляючи їх, переосмислюючи відповідно до животрепетних проблем свого часу. З давніх-давен біблійна міфологія зрослася з міфологією слов'янською: легенди та міфи про перших людей, про мудрого Соломона, про євангелійних героїв (у першу чергу про Ісуса Христа та Богородицю, про апостолів Петра та Павла) увійшли в народну свідомість.

- У літературі XIX–XX ст. розвивається традиція алегоричного переосмислення біблійних мотивів, образів, тем та прямої обробки біблійних текстів. Активніше переосмислено біблійну образність у творах поетичних, з якими ви ознайомитесь, вивчаючи творчий доробок І.Франка, Т.Шевченка, П.Куліша, Лесі Українки, П.Тичини, І.Драча. Рідкісним, але плідним є звернення до біблійних мотивів у творах прозових (наприклад, “Авірон” Г. Хоткевича), драматичних (“Ціна крові” С.Черкасенка) чи художньо-публіцистичних (“Перебудова Вавилонської вежі” Є. Сверстюка*, “Молитва до мови” К.Мотрич* або ж “Вавилонська вежа і змішання мов” М.Трубецького)*. За багато століть біблійні образи стали органічною ознакою художнього мислення.
- Біблійний сюжет про блудного сина користувався величезною популярністю серед художників голландської школи живопису. Прикладом може бути репродукція картини Рембрандта “Повернення блудного сина”.

Проблема співвідношення культури і релігії завжди викликала велику зацікавленість серед вчених різних наукових шкіл і світоглядних орієнтацій. Маючи функціональний характер, багато релігійних пам'яток одночасно є видатними досягненнями світової культури. В їх створенні брали участь геніальні архітектори, художники, майстри фрескового живопису, іконописці, композитори. Тим самим релігія здійснила великий вплив на розвиток усіх видів мистецтва, а відповідно — культури взагалі.

В Біблії є багато сюжетів, що стали популярними у світовій літературі, образотворчому мистецтві. Від найдавніших часів мистецтво, живопис, скульптура, графіка, література черпають із Святого Письма теми, сюжети, мотиви, образи, переробляючи їх, переосмислюючи відповідно до животрепетних проблем свого часу.